

فصل چهارم

پیشینه تاریخی و مفاخر استان خوزستان

درس ۱۰ پیشینه تاریخی و مفاخر استان

مورخان برای سهولت مطالعه تاریخ یک سرزمین، آن را به بخش‌های کوچک تری تقسیم می‌کنند. در اینجا ما نیز برای آشنایی با گذشته استانی که در آن زندگی می‌کنیم، تاریخ آن را در چند بخش مورد بررسی قرار می‌دهیم.

خوزستان پیش از اسلام

خوزستان به علت وجود رودهای پرآب و خاک نسبتاً حاصلخیز، از گذشته‌های بسیار دور زمینه مساعدی برای شکل‌گیری تمدن داشته است. قدمت برخی از آثار موجود در استان، به بیش از ده هزار سال می‌رسد. کاوش‌های باستان‌شناسی، نشان می‌دهد، در دوران نوسنگی انسان‌هایی که زندگی اجتماعی نسبتاً پیشرفته‌ای داشته‌اند، در این سرزمین زندگی می‌کردند.

بیشتر بدانیم

دوره نوسنگی به ۸ تا ۱۰ هزار سال پیش گفته می‌شود. آثار مربوط به انسان‌هایی که در آن زمان زندگی می‌کردند از تپه‌ها و محوطه‌های باستانی اطراف شهرهای شوش، دزفول، هفت‌تپه و... به دست آمده است. این مردم می‌توانستند، از ابزارهای سنگی در زندگی خود استفاده کنند.

شکل ۱-۴- غار پیده نخستین زیستگاه انسان در استان - لالی

در حدود ۵ هزار سال پیش، مردم خوزستان با به کارگیری خط، وارد دوره تاریخی شدند. تشکیل دولت ایلام در حدود ۲۷۰۰ سال قبل از میلاد مسیح و انتخاب شهر شوش به عنوان پایتخت، استان خوزستان را به یکی از مراکز مهم تمدن در دنیای باستان تبدیل ساخت.

آیا می‌دانید

دوره پیش از اختراع خط را دوره پیش از تاریخ و دوره پس از آن را دوره تاریخی می‌گویند.

با وجود ویرانگری‌های اقوام مهاجم، آثار و اشیای به جای مانده، بیانگر رونق و شکوفایی آن عصر است. مهارت، ذوق و خلاقیت در زمینه‌های مختلف از جمله معماری، سفالگری و ذوب فلزات از ویژگی مردم استان، در این دوره بود.

شکل ۲-۴- تپه باستانی چغامیش - دزفول

بیشتر بدانیم

یکی از جلوه‌های هنر ایلامی، معابدی است که برای خدایان خود می‌ساختند. شکل برخی از این بناها پلکانی بوده و به همین علت «زیگورات» نامیده می‌شدند. بزرگترین این معابد «چغا زنبیل» است که اختصاص به «این شوشیناک» خدای شوش داشت. ایلامی‌ها نخستین کسانی بودند که در بنای آرامگاه پادشاهان خود از طاق‌های قوسی شکل استفاده می‌کردند.

شکل ۳-۴- مقبره پادشاه ایلامی - هفت تپه

آیا می دانید

شوش اولین شهر ایران است و قدمت آن به بیش از ۶ هزار سال می رسد.
چغازنبیل قدیمی ترین بنای خشتی جهان است و قدمت آن به بیش از ۳۲۰۰ سال می رسد.
قدیمی ترین اطلاعات مکتوب در مورد حفاری های باستانی در ایران، مربوط به هندیجان است.

شکل ۴-۴- اشیای گنجینه روستای جوبچی (دوره ایلامی) - رامهرمز

شکل ۴-۶- جام سفالی (دوره ایلامی) - شوش

شکل ۴-۵- حلقه قدرت (دوره ایلامی) - بهبهان

آثار باستانی تمدن ایلام از دوره قاجار مورد کاوش قرار گرفت و امروزه اشیای گرانبهایی که هر یک روشنگر بخشی از فرهنگ و تمدن دیرینه استان است زینت بخش موزه‌های داخل و خارج از کشور است. موزه‌های شوش و هفت تپه تعدادی از اشیای این دوره را در خود جای داده‌اند. در موزه لوور پاریس نیز بخش مهمی از آثار تمدن ایلام نگهداری می‌شود.

شکل ۴-۷- نقش برجسته کول فره (دوره ایلامی) - ایزه

پس از دوره ایلامی و تشکیل امپراتوری هخامنشی، استان ما اهمیت خود را همچنان حفظ کرد. در این دوره، استان یکی از ایالت‌های این حکومت بود. شوش به عنوان پایتخت زمستانی به وسیله «جاده شاهی» که از حومه بهبهان می‌گذشت، به تخت جمشید در استان فارس متصل می‌شد. کاخ‌ها و بناهای زیادی در شوش و شهرهای دیگر ساخته شد، که آثار به جای مانده نمایانگر شکوه و عظمت آنهاست. گفته شده دانیال نبی (ع) نیز در این دوره به شوش مهاجرت کرده است.

فعالیت

به نظر شما حفظ و نگهداری از میراث گذشته پرافتخار استان ما وظیفه کیست؟

بیشتر بدانیم

هخامنشیان در کتیبه بیستون نام ایلام را «اوز» یا «هوز» ثبت کرده‌اند. فردوسی در شاهنامه استان خوزستان را «خوزیان» نامیده، نام‌های خوزستان و اهواز نیز از واژه‌ای که در کتیبه بیستون آمده، گرفته شده است.

شکل ۸-۴- نمایندگان ایلامی - تخت جمشید

فعالیت

با توجه به تصویر بالا بگویید مردم خوزستان چه هدیه‌ای را به دربار امپراتوری هخامنشی برده‌اند، چرا؟

پس از حمله اسکندر مقدونی به ایران در سال ۳۳۱ قبل از میلاد، شهر شوش پس از مقاومت در مقابل مهاجمان به تصرف درآمد. مقدونیان در راه رسیدن به فارس در محل «تنگ تکاب» بهبهان با مقاومت دلیرانه آریو برزن مواجه شده و با دادن تلفات زیاد خود را به فارس رساندند.

شکل ۱۰-۴ پایۀ ستون (هخامنشی) - شوش

شکل ۹-۴ نیایشگاه بردشانه (اشکانی) - مسجد سلیمان

حکومت جانشینان اسکندر (سلوکیان) مدت زیادی دوام نیافت. هم زمان با تشکیل حکومت اشکانیان، در استان ما نیز دولتی محلی و نیمه مستقل به نام «الیمائید» به وجود آمد. این دولت که مرکز آن در ایذه قرار داشت تا به قدرت رسیدن ساسانیان ادامه یافت. آثار زیادی از آنها به ویژه در شوشتر باقی مانده است.

شکل ۱۲-۴ سکه‌های الیمائید

شکل ۱۱-۴ سر مجسمه مرد پارتی - ایذه

فعالیت

- ۱- با توجه به تصویر بالا بگویید چه شباهت‌ها یا تفاوت‌هایی میان سکه‌های الیمائید و سکه‌هایی که امروزه از آن استفاده می‌کنید وجود دارد؟
- ۲- به نظر شما سکه‌ها در زمان گذشته چگونه ساخته می‌شدند؟

پیشینه تاریخی و مفاخر استان

استان ما در دوره ساسانیان پیشرفت زیادی نمود. سدها، بندها، پل‌ها و آسیاب‌های آبی ساخته شد و چند شهر نیز بنا شد. تجارت با کشورهای همسایه از مسیرهای آبی و زمینی رونق یافت.

شکل ۱۴-۴- مهر تجاری دوره ساسانی - همدان

شکل ۱۳-۴- سفال (پیش از اسلام) ساحل خلیج فارس (ماهشهر)

با تأسیس دانشگاه بزرگ جندی شاپور که دانشمندانی از کشورهای دیگر نیز در آن تدریس می‌کردند، زمینه گسترش علم و دانش فراهم شد. از این دوره در شهرهای شمالی استان مانند شوشتر و دزفول آثار زیادی برجای مانده است.

شکل ۱۶-۴- پل و بند شادروان (ساسانی) شوشتر

شکل ۱۵-۴- پل دوره ساسانی (دزفول)

خوزستان از ورود اسلام تا روی کار آمدن قاجاریه

با ظهور اسلام و ورود سپاهیان مسلمان، مردم استان از دین مبین اسلام استقبال کردند. پس از آن خوزستان به دلیل موقعیت جغرافیایی پناهگاه شیعیان و امام زادگانی شد که از ظلم و جور حکام اموی و عباسی به این سرزمین مهاجرت می کردند.

شکل ۱۸-۴- امامزاده عبدالله - صیدون

شکل ۱۷-۴- امامزاده محمد بن زید - گتوند

استان در قرون اولیه اسلامی از رونق و شکوفایی برخوردار بود. جغرافی دانان مسلمان در این دوره از فراوانی محصولات کشاورزی، تولید منسوجات گرانبها و استخراج معادنی مانند طلا و مس در خوزستان یاد کرده اند. در شوشتر، پارچه های ابریشمی (دیبا) که شهرت بسیار داشت تولید می شد و تا چند قرن پوشش خانه کعبه را از این شهر تهیه می کردند.

بیشتر بدانیم

در قرون اولیه اسلامی، مهربان مهم ترین بندر استان بود و کالاهایی مانند: پارچه، ابریشم، قالی، عسل، روغن، صابون، خرما، نیشکر و ماهی خشک شده از شهرهایی مانند اهواز، شوشتر، ارجان، رامهرمز، شوش و مهربان به مناطق مختلف حوزه تمدن اسلامی صادر می شد.

در دوره اموی و عباسی، حاکمان منصوب از طرف خلفا فرمانروایی می کردند، اما در نیمه اول قرن سوم هجری وضعیت تغییر یافت و یعقوب لیث صفاری در سال ۲۶۲ هـ. ق خوزستان را تصرف کرد. او که قصد براندازی خلیفه عباسی را داشت شکست خورد و در بازگشت در شهر جندی شاپور درگذشت.

شکل ۱۹-۴- آرامگاه یعقوب لیث صفاری - دزفول

آیا می دانید

آثار برجای مانده از شهر جندی شاپور در نزدیکی دزفول قرار دارد.

آل بویه که دولتی شیعه مذهب بودند در سال ۳۲۶ هـ. ق. بر خوزستان تسلط یافتند. عضدالدوله دیلمی در شهرهای استان و از جمله اهواز دست به کارهای عمرانی زد. در این زمان استان به هفت ولایت شوش، جندی شاپور، شوشتر، عسکر مکرّم، اهواز، رامهرمز، دورق تقسیم شده بود.

فعالیت

اگر در محل سکونت شما امامزاده یا قدمگاهی وجود دارد، درباره آن گزارش تهیه کنید.

بیشتر بدانیم

پس از آل بویه، خوزستان توسط حکومت های اتابکان فارس، اتابکان لرستان، آل مظفر و جانشینان تیمور اداره

می شد.

در سال ۸۴۵ هـ. ق فردی به نام سید محمد مشعشی هویزه را تصرف کرد و جانشین وی توانست بر تمام خوزستان تسلط یابد. مشعشیان که شیعه مذهب بودند با به قدرت رسیدن دولت صفوی و لشکرکشی آنها به خوزستان شکست خورده و قدرتشان محدود به منطقه هویزه شد. با سقوط سلسله صفویه، وضعیت سیاسی در استان آشفته شد. تسلط نادر شاه بر خوزستان به طور موقت باعث ایجاد آرامش شد، اما با مرگ وی قدرت طلبی و درگیری حاکمان محلی ادامه یافت. در دوره کریمخان زند گروهی از اعراب بنی کعب به علت اختلاف با حاکمان عثمانی به ایران مهاجرت کرده و در منطقه دورق (شادگان) ساکن شدند. آنها به همراه بختیاری‌ها در لشکرکشی زندیه برای تصرف بصره به این دولت یاری رساندند.

خوزستان از دوره قاجار تا انقلاب اسلامی

در دوره قاجار استان توسط نمایندگان دولت که در شوشتر مستقر بودند، اداره می‌شد. با رونق گرفتن بندر خرمشهر در زمان محمدشاه قاجار، دولت عثمانی که این شهر را رقیب تجاری بصره می‌دانست آن را مورد حمله قرار داد. اختلاف مرزی با دولت عثمانی سرانجام به قرار داد ارزنة الروم منجر شد. براساس بندهایی از این قرارداد، اروند رود مرز دو کشور شناخته شد و عثمانی‌ها متعهد شدند، تسهیلاتی را برای بازرگانان ایران فراهم کنند. با توجه به اینکه در آن دوره مردم استان، به ویژه شهرهای دزفول و شوشتر با دولت عثمانی معاملات بازرگانی داشتند، این قرارداد علاوه بر تثبیت مرزها، به توسعه تجارت استان نیز کمک می‌کرد.

بیشتر بدانیم

اختلاف انگلیس با دولت قاجار درباره مالکیت شهر هرات باعث شد آنها در سال ۱۲۷۳ هـ. ق از طریق خلیج فارس، خرمشهر و اهواز را مورد حمله قرار دهند. نیروهای مهاجم در این حمله با مقاومت سرسختانه عشایر خرمشهر و نیروهای دولتی مواجه شدند.

استان خوزستان علی‌رغم تحولات سیاسی و فراز و نشیب‌های فراوان به علت مجاورت با خلیج فارس و کشور عثمانی از زمان ناصرالدین شاه مورد توجه قرار گرفت.

یکی از مأمورین دولتی که برای بررسی وضعیت خوزستان در دوره قاجار به استان سفر کرده آن را به علت داشتن امکانات بالقوه و متعدد، گنج شایگان نامیده است. ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه طرح‌هایی را برای رونق شهر اهواز اجرا کردند، که از آن جمله ساختن دو اسکله در این شهر بود. این باراندازها برای تخلیه کالاهایی بود که از مسیر رودخانه کارون، از خرمشهر به اهواز حمل و از طریق شوشتر به اصفهان می‌رسید. نام‌های ناصری و مظفری در شهر اهواز یادگار آن دوره است. امیرکبیر نیز قصد داشت تا طرح کشت نیشکر را به مرحله اجرا در آورد که با مرگ وی ناتمام ماند.

شکل ۲۰-۴ کاروانسرای معین‌التجار دوره قاجاریه (اهواز)

شکل‌گیری جنبش مشروطیت در دوره مظفرالدین‌شاه و سرکوبی آن توسط محمدعلی‌شاه، باعث شد تا عشایر شجاع بختیاری به مقابله با حکومت استبدادی برخیزند. آنها در سقوط حکومت محمدعلی‌شاه نقش مهمی داشتند. یکی دیگر از صحنه‌های حضور خوزستانی‌ها در دفاع از کشور در جنگ جهانی اول روی داد. در این جنگ عشایر غیور (عرب خوزستان) با فتوای علمای مذهبی، در مقابل نیروهای متجاوز انگلیسی دست به مقاومت زده و در این راه، جان خویش را فدا کردند.

در سال ۱۹۰۸ م (۱۲۸۷ ش) با کشف نفت در استان، تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی زیادی رخ داد. تغییر چهره شهرها، ایجاد محلات جدید در کنار بافت قدیمی، مهاجرت به شهرها و ایجاد تأسیسات جدید از جمله این پیامدها بود.

در این دوره، سیاست انگلیس در استان ارتباط با افراد با نفوذ محلی و حمایت از آنها بود. یکی از کسانی که مورد حمایت انگلیس قرار گرفت شیخ خزعل بود که توانست به تدریج حوزه نفوذ خود را گسترش داده و بخش جنوبی و مرکز استان را زیر سلطه خود در آورد. با تغییر سیاست انگلیس شیخ خزعل توسط رضا شاه دستگیر و مدتی بعد به قتل رسید.

بیشتر بدانیم

شیخ خزعل برخلاف پدرش شیخ جابر که در دوره ناصرالدین شاه قاجار در دفاع از کشور با نیروهای دولت انگلیس جنگید، وابسته به انگلستان بود.

در سال ۱۳۱۷ هـ. ش بندر امام خمینی به وسیله خط آهن با شمال کشور مرتبط شد، این خط آهن نقش مهمی در پیروزی متفقین در جنگ جهانی دوم داشت. با آغاز حرکت انقلاب اسلامی مردم خوزستان با هدایت روحانیت آگاه و مبارز در صحنه‌های مختلف مبارزه با رژیم شاهنشاهی حضور یافته و از بذل جان و مال خویش دریغ نکردند. راهپیمایی گسترده مردم آبادان پس از حادثه سینما رکس اعتصاب گسترده فرهنگیان و کارکنان شرکت نفت و تقدیم صدها شهید نمونه‌هایی از این فداکاری‌ها و رشادت‌هاست.

مشاهیر و فرهیختگان استان

خوزستان از گذشته‌های بسیار دور تاکنون چهره‌های توانمند و شخصیت‌های دینی، علمی و فرهنگی فراوانی را به تمدن اسلامی و جامعه ایرانی تقدیم کرده است. یکی از این چهره‌ها سلمان فارسی است، وی از صحابه معروف و از نزدیکان پیامبر بزرگوار اسلام بود. آن حضرت، سلمان را از اهل بیت خود می‌دانست. برخی رامهرمز را زادگاه این شخصیت ارزشمند می‌دانند. استان خوزستان که لقب دروازه ورود تشیع به ایران را دارد، در ارادت به اهل بیت پیشگام بوده است. علی بن مهزیار اهوازی که مرقدش نیز در اهواز قرار دارد از یاران با وفای امام رضا (ع) و از راویان حدیث است. او در هندیجان متولد شد و سپس به اهواز مهاجرت کرده و عمر پر برکت خود را در این شهر سپری کرد. دعبل بن علی خزاعی معروف به شاعر معروف اهل بیت (ع) نیز از جمله شخصیت‌های بزرگ شیعی است که مرقدش در شوش قرار دارد. یکی دیگر از شخصیت‌های معروف شیعه، یعقوب بن اسحاق، معروف به ابن سکیت دورقی اهوازی است که به دلیل ارادتش به ائمه به دست متوکل خلیفه عباسی به شهادت رسید. در زمینه علم و دانش نیز مردم استان به ویژه در قرون اولیه اسلامی جایگاه شایسته‌ای داشتند، افرادی چون سهل بن هارون دشت میشانی که ریاست بیت الحکمه و ابوسهل نوبختی که ریاست کتابخانه بیت الحکمه را بر عهده داشتند، از جمله این مشاهیرند.

بیشتر بدانیم

پس از ورود اسلام، به مدت چند قرن نام اهواز را به کل خوزستان اطلاق می‌کردند، به همین دلیل بسیاری از مشاهیر استان که در آن دوره می‌زیستند، به اهوازی معروف‌اند.

جدول ۱-۴- شخصیت‌های مذهبی، علمی و فرهنگی

محل ولادت یا زندگی	نام شخصیت
آبادان	محمد بن عبد بن حرب، عارف قرن سوم هجری
اهواز	ابوالحسن اهوازی ریاضی دان و منجم، قرن چهارم هجری علی بن عباس اهوازی، پزشک معروف جهان اسلام در دوره آل بویه حسن بن سعید و حسین بن سعید، از یاران امام رضا (ع) و از راویان حدیث، علامه شیخ محمد گرمی، فقیه، ادیب و مفسر قرآن، دوره معاصر
ایذه	میرزا حسن مال میری، شاعر قرن یازدهم هجری
شهرستان باوی	ابوهلال عسکری، ادیب و از راویان حدیث در دوره آل بویه
بهبهان	علامه وحید بهبهانی، معروف به استاد اکبر در قرن دوازدهم هجری آیت ... میر سید علی بهبهانی قرن چهاردهم هجری آخوند ملا علی (علی بن قطب الدین) صاحب تفسیر بی نقطه
خرمشهر	سید عدنان غریفی فقیه و مؤلف قرن چهاردهم هجری
دزفول	شیخ مرتضی انصاری معروف به خاتم الفقها، مرجع تقلید شیعیان جهان مولانا فرج ... نخستین شاعر دزفول سید اسماعیل قصری، معروف به شیخ الوری، عارف قرن ششم هجری بابا رکن الدین، عارف دوره تیموری
دشت آزادگان	عبد علی بن جمعه حویزی، فقیه و صاحب تفسیر نور الثقلین
رامهرمز	ابن خلاد رامهرمزی، قاضی و محدث قرن چهارم هجری بزرگ بن شهریار رامهرمزی، بزرگترین دریانورد ایرانی در قرن چهارم هجری و نویسنده کتاب عجایب الهند
شادگان	شیخ هاشم بن حردان کعبی اهوازی فقیه و ادیب قرن سیزدهم هجری
شوشتر	سید نعمت ... جزایری معروف به محدث از سادات برجسته قرن دوازدهم هجری قاضی نورالله شوشتری، نویسنده کتاب مجالس المؤمنین در قرن دوازدهم هجری شیخ جعفر شوشتری، نویسنده کتاب رساله عملیه منهج الرشاد علامه شیخ محمد تقی شوشتری مجتهد و نویسنده کتاب قاموس الرجال آیت ... سید محمد حسن آل طیب از سادات قرن چهاردهم و پانزدهم هجری
گتوند	قیصر امین پور شاعر معاصر
مسجد سلیمان و لالی	ملا علی صیفوری آرنه‌ای، شاعر و عارف قرن معاصر بهمن علا الدین معروف به مسعود بختیاری، شاعر و خواننده محلی

درس ۱۱ خوزستان در دفاع مقدس

«خوزستان دین خود را به اسلام ادا کرد.»

امام خمینی (ره)

شکل ۲۱-۴- حضرت آیت... خامنه‌ای در جمع مدافعان خرمشهر

پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن سال ۱۳۵۷ رژیم دست نشاندۀ بعث عراق اقدامات زیادی را بر علیه ملت ایران انجام داد. تقویت گروه‌های ضد انقلاب و دامن زدن به اختلافات داخلی از جمله کارهای رژیم صدام بر علیه نظام نوپای مردم مسلمان ایران بود. حکومت بعث عراق در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ پس از ماه‌ها تجاوزهای محدود مرزی، حملۀ سراسری را علیه ملت ایران آغاز کرد. در این هجوم گسترده، سرزمین خوزستان با توجّه به موقعیت و اهمیتی که به‌ویژه در اقتصاد ایران داشت بیش از سایر نقاط شاهد لشکرکشی مزدوران بعثی بود. رژیم عراق از سه محور استان ما را مورد تهاجم قرار داد.

- الف) محور شوش - دزفول
- ب) محور سوسنگرد - اهواز
- ج) محور خرمشهر - آبادان

شکل ۲۲-۴- نقشه محورهای تهاجم نیروهای بعثی عراق

پیشینه تاریخی و مفاخر استان

نیروهای بعضی که در خیال خود قصد تصرف چند روزه خوزستان را داشتند با مقاومت جانانه و فداکاری بی نظیر مردم مواجه شدند. مقاومت ۳۵ روزه مدافعان خرمشهر موجب شد متجاوزان طعم تلخ شکست را در مقابل مردم فداکار و شجاع ایران اسلامی احساس کنند. حماسه مقاومت مردم شهرهای خرمشهر و آبادان در مقابله با متجاوزان باعث شگفتی جهانیان و جلوگیری از دستیابی عراق به سایر اهداف اعلام شد.

شکل ۲۳-۴- مسجد جامع خرمشهر سوم خرداد ۱۳۶۱

حماسه مدافعان سوسنگرد با هدایت حضرت آیت الله خامنه‌ای و شهید چمران در ۲۶ آبان ۱۳۵۹ برای شکستن محاصره این شهر، از نقاط برجسته روزهای آغاز جنگ است که این امر باعث جلوگیری از سقوط شهر اهواز شد.

شکل ۲۴-۴- انهدام تانک دشمن در سوسنگرد

مردم غیور استان به‌ویژه عشایر سلحشور و اهالی شهرهای مرزی با تمام توان به کمک نیروهای مسلح علیه متجاوزان وارد صحنه شدند.

شکل ۲۵-۴- حضور عشایر و نیروهای مردمی در دفاع مقدس

نیروهای عراقی برای در هم شکستن مقاومت در شهرهای مرزی استان، مردم بی دفاع را مورد حملات هوایی و موشکی خود قرار می‌دادند. در این میان دزفول بیش از ۱۷۰ بار مورد حمله موشکی قرار گرفت. در دوم مهر ماه ۱۳۵۹ نیز هواپیماهای دشمن اداره آموزش و پرورش آبادان را بمباران کردند که در این حادثه تعدادی از معلمان و کارکنان به شهادت رسیدند.

آیا می‌دانید

دزفول به علت مقاومت کم نظیر خود در دوران جنگ به عنوان شهر نمونه مقاومت نام گرفت.

شکل ۲۶-۴- یادمان مقاومت مردم دزفول در مقابل موشک باران

با ادامه جنگ و مقاومت مردم، رژیم عراق برخلاف همه موازین بین‌المللی، مناطق مسکونی، مراکز درمانی، آموزشی و فرهنگی را مورد حمله قرار داد.

شکل ۲۷-۴- نقش جهادسازندگی (سنگرسازان بی سنگر) در دفاع مقدس

در چهارم آبان سال ۶۲ در حمله موشکی رژیم بعثی عراق به مدرسه راهنمایی شهید پیروز بهبهان ۷۵ دانش آموز و معلم به شهادت رسیدند.

شکل ۲۹-۴ پذیرایی از رزمندگان اسلام در ایستگاه صلواتی

شکل ۲۸-۴ مدرسه راهنمایی شهید پیروز بهبهان پس از موشک باران

مردم استان در دوران جنگ با برپایی ایستگاه‌های صلواتی در شهرها و مناطق عملیاتی از رزمندگان اسلام که عازم جبهه‌ها بودند پذیرایی می‌کردند.

به منظور سازماندهی جبهه‌های جنوب، ساختمان گلف در اهواز به‌عنوان پایگاه منتظران شهادت تعیین شد که تا انتهای جنگ مسئولیت فرماندهی عملیات رزمندگان اسلام را بر عهده داشت.

شکل ۳۰-۴. ساختمان گلف در اهواز

بیشتر بدانیم

با وجود تهاجم دشمن، مردم با حضور در شهرها و شرکت در نماز جمعه، باعث دلگرمی رزمندگان و ناامیدی متجاوزان شدند.

شکل ۳۱-۴. رزمندگان اسلام در نماز جمعه یکی از شهرهای استان

پس از برکناری بنی‌صدر خائن در دومین سال جنگ، رزمندگان اسلام با چندین عملیات پیروزمندانه مانند ثامن‌الائمه، طریق‌القدس، فتح‌المبین و بیت‌المقدس متجاوزان بعثی را از بیشتر سرزمین‌های اشغالی استان بیرون کردند.

برای مطالعه

جدول ۲-۴- عملیات‌های مهم رزمندگان اسلام

<p>فرماندهی: سپاه و ارتش سازمان رزم: سپاه و ارتش استعداد ایران: ۳۰ گردان استعداد عراق: ۳۱ گردان وسعت منطقه آزاد شده: ۱۳۰ کیلومتر مربع تلفات عراق: ۱۵۰۰ کشته و زخمی و ۱۸۰۰ اسیر</p>	<p>عملیات: نامن الاثمه(ع) منطقه: شمال آبادان هدف: شکست حصر آبادان - آزاد سازی جاده اهواز - آبادان نوع عملیات: تک گسترده زمان: ۱۳۶۰/۷/۵ رمز: نصر من الله و فتح قريب</p>
<p>فرماندهی: سپاه و ارتش سازمان رزم: سپاه و ارتش استعداد ایران: ۲۲ گردان استعداد عراق: ۶۱ گردان وسعت منطقه آزاد شده: ۶۵۰ کیلومتر مربع تلفات عراق: ۸۵۰۰ کشته و زخمی و ۵۴۶ اسیر</p>	<p>عملیات: طریق القدس منطقه: بستان هدف: آزاد سازی بستان - دست یابی به مرز در منطقه چزابه نوع عملیات: تک گسترده زمان: ۱۳۶۰/۹/۱۵ تا ۹/۸ رمز: یا حسین(ع)</p>
<p>فرماندهی: سپاه و ارتش سازمان رزم: سپاه و ارتش استعداد ایران: ۱۲۵ گردان استعداد عراق: ۱۶۶ گردان وسعت منطقه آزاد شده: ۲۴۰۰ کیلومتر مربع تلفات عراق: ۴۰۰ کشته و زخمی و ۱۵۰۰۰ اسیر</p>	<p>عملیات: فتح المبين منطقه: شوش و دزفول هدف: آزاد سازی منطقه غرب کرخه و جاده دزفول - دهلران نوع عملیات: تک گسترده زمان: ۱۳۶۱/۱/۱۰ تا ۱/۲ رمز: یا زهرا(س)</p>
<p>فرماندهی: سپاه و ارتش سازمان رزم: سپاه و ارتش استعداد ایران: ۱۴۴ گردان استعداد عراق: ۲۰۰ گردان وسعت منطقه آزاد شده: ۵۰۳۸ کیلومتر مربع تلفات عراق: ۱۶۰۰۰ کشته و زخمی و ۱۹۰۰۰ اسیر</p>	<p>عملیات: بیت المقدس منطقه: غرب رود کارون هدف: آزاد سازی منطقه غرب کارون - پادگان حمید - جاده اهواز - آبادان نوع عملیات: تک گسترده زمان: ۱۳۶۱/۳/۳ تا ۲/۱۰ رمز: یا علی بن ابی طالب(ع)</p>

به دنبال عملیات بزرگ بیت المقدس و چند عملیات دیگر، مجامع بین‌المللی به حقانیت ملت ایران پی برده و در نهایت زمینه صدور قطعنامه ۵۹۸ فراهم شد.

در هشت سال دفاع مقدس رزمندگان استان نقش عمده‌ای در فرماندهی و انجام عملیات‌های گوناگون داشتند. برخی از یگان‌های استان در دوران دفاع مقدس عبارت‌اند از: لشکر ۷ حضرت ولی عصر (عج) - لشکر ۹۲ زرهی خوزستان - پایگاه چهارم و پنجم شکاری دزفول و امیدیه - قرارگاه نصرت - تیپ ۷۲ محرم - تیپ امام حسن - تیپ ۳۷ نور و تیپ بعثت. علاوه بر یگان‌های مذکور، فرماندهی بسیاری از قرارگاه‌ها و یگان‌های نظامی سایر مناطق عملیاتی را رزمندگان خوزستانی برعهده داشتند.

بیشتر بدانیم

از افتخارات یگان‌های هوایی استان می‌توان به عملیات‌های درون مرزی و بیرون مرزی متعدد اشاره کرد که با تقدیم ده‌ها شهید، جانباز و آزاده همراه بود.

شکل ۳۲-۴- نقش بانوان استان در جنگ

لشکر ۹۲ زرهی خوزستان در طول ۸ سال دفاع مقدس با انجام عملیات متعدد جهت بیرون راندن متجاوزان از خاک کشورمان نقش مهمی ایفا نمود.

شکل ۳۳-۴- عکس برداری از شهر کاظمیه عراق توسط جنگنده‌های نیروی هوایی

شکل ۳۴-۴- شهید رجایی در جمع رزمندگان اسلام

پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ توسط جمهوری اسلامی ایران و اتمام رسمی، جنگ، رژیم بعث عراق برای بار دوم از محورهای طلائی و کوشک به استان حمله کرد و در جاده اهواز خرمشهر تا ۴۰ کیلومتری اهواز پیش روی کرد؛ ولی رزمندگان اسلام با رشادت دشمن را تا مرزهای بین المللی عقب راندند.

شکل ۳۵-۴- آیت آ... جمی و آیت آ... قاضی در جمع رزمندگان اسلام

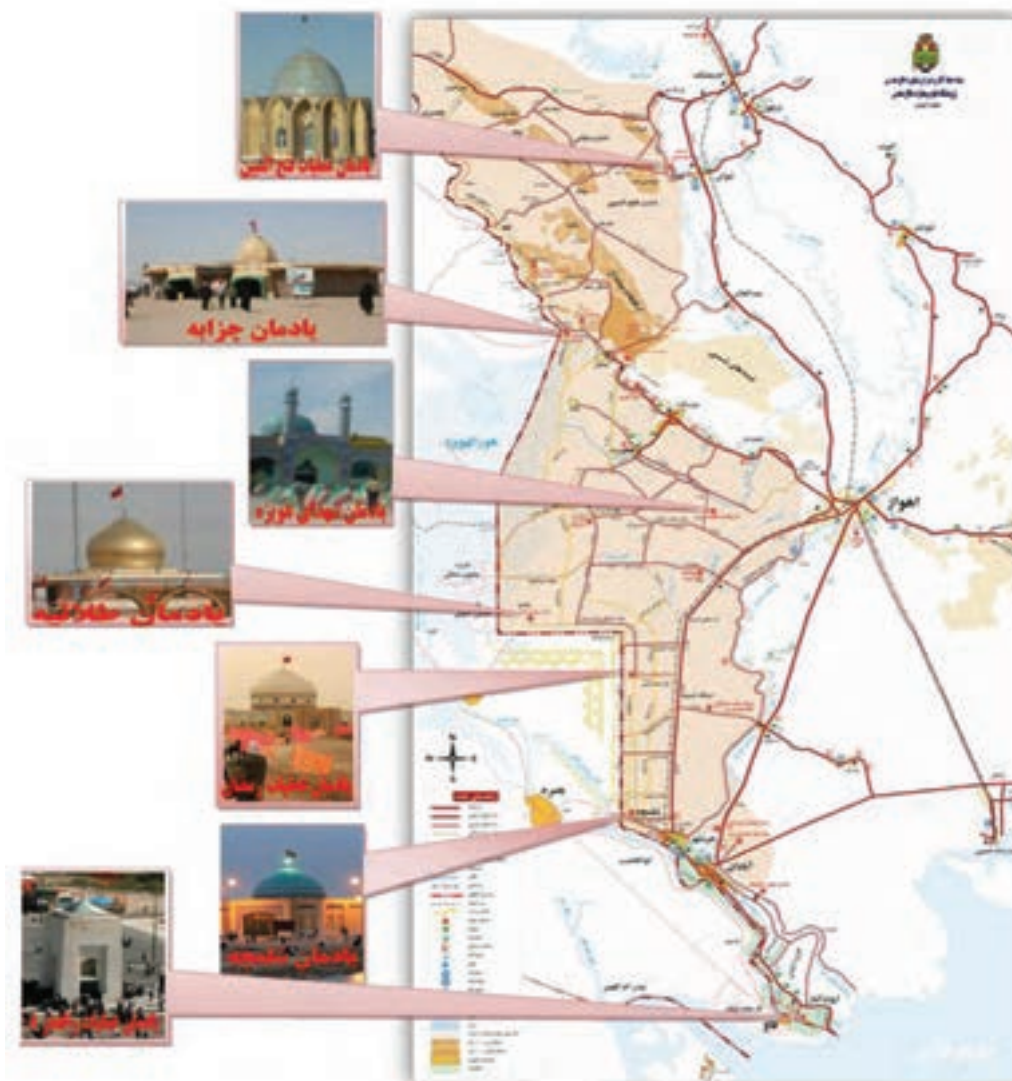
خوزستان در طی دفاع مقدس ۲۳ هزار شهید تقدیم انقلاب اسلامی کرد که بیش از ۱۰۰ نفر از آنها سرداران رشید و فرماندهان ارشد بودند؛ از جمله: محمد جهان آرا، دکتر مجید بقایی، اسماعیل دقایقی، سید حسین علم الهدی، علی هاشمی، حجت الاسلام شریف قنواتی، عظیم محمدی زاده و نوجوان شهید بهنام محمدی را می توان نام برد.

شکل ۳۶-۴- جمعی از سرداران شهید استان

پیشینه تاریخی و مفاخر استان

حماسه ۸ سال دفاع مقدس در استان به فرموده حضرت امام (ره) باعث شد ابهت دو ابر قدرت شرق و غرب در هم بشکند و تمامی سردمداران نظام‌های فاسد در مقابل اسلام احساس ذلت کنند. امید است با همت و تلاش خود در جهت تحقق اهداف و آرمان‌های نظام مقدس جمهوری اسلامی گام برداشته و حافظ دستاوردهای عظیم خون شهدا باشیم.

شکل ۳۷-۴. یادمان‌های هشت سال دفاع مقدس